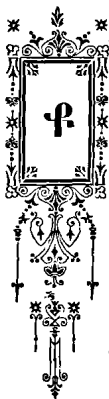

ՊԵՏՐՈՍ Զ. ԱՂԱՍԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԱՆԻ մի ամիս յառաջ՝ թատերական բեմի հռչականունն ու սիրելի արուեստագէտ մը պակսեցաւ յազգէս, որոյ տարածամասնը սգացին ազգային և օտար լրագիրք։ Պետրոս Զ. Աղամեան կոստանդնուպոլսեցին էր այդ ողբացեալն, որ քիչ աւելի քան զբառասնամայ՝ կը կնքէր զկեանս ի հայրենիսն։

Բանասէր և արուեստագէտ՝ փայլեցաւ իբրեւ մատենագիր, քերթող և նկարիչ։ Բայց իր մեծագոյն փառքն՝ գրելովէ անհաւասարելի ողբերգակ — դերասան մը ըլլալն էր։

Ինքնայօժար եռանդեամբ ձգեց ինքզինքն այդ դժուարին ասպարիզին մէջ։ և դեռ պատանեակ՝ երկնալով թատերաց վրայ, զամէնը զարմացուց։ Այդ զարմանք՝ իրաւամբք հետզհետէ աճեցաւ, ու ազգային ամփոփ շրջանակէն դուրս տարածուելով և հռչակուելով, ի թիւրքիս, ի կովկաս և ի Ռուսիա, ամէն տեղ իր հանճարոյն և արուեստին վրայ զարմացողներէն գովեստ, սքանչանք և անթիւ պսակներ ընդունեցաւ։

Այդպիսի փայլուն ասպարիզի մէջ մահը վրայ հասնելով՝ յափշտակեց զնա ի սիրելեացն, յազգէն և ի թատերաբեմէ։

Թէ տխուր դադաղին և թէ անժամանակ բացուած գերեզմանի փողին վրայ, սրտայոյզ և խանդակալծ ողջոյնք հրաժեշտի տրուեցան ի պատիւ և ի մեծագոյն գովեստ Աղամեան Պետրոսի, որ աշխարհի վաղանցուկ փառաց և յաղթանակաց, և առաքինութեան յաճախ աղիտաբեր տեսարանաց մէջ՝ չմոռցաւ զերկինս, մասկութեանն ու անմեղութեան այդ առաջին ուսումն, ու մահաստուեր բոցօր զայն միայն խնդրեց, անով միայն սփոփեցաւ, ու անոր տենչալի փափքմամբը աշուրները գոցեց։

Այդ վերջին, ճշմարիտ քրիստոնէի մը համար միակ միութեաւրական վայրկեաններուն, մահուան անկողնոյն քով գտնուեցաւ

հետեւեալ տողերը գրող Գեր. Եպիսկոպոսն. որոյ անմիջական խնամոց տակ, — ընտիր քարոզչի և սրբազան քերթողի, — մանուկ հասակէն վարժեցաւ Աղամեան, սիրել զուսումն և զմուսայս, և սիրել մանաւանդ բարձրանալ ի վեր և ի վեր, ուր մահկանացու

« Միտք որ յառեալ զերկինս գիտէ,
Զերկիր թողեալ ի բացէ .
Հաստչին թռուցեալ զգահոյիւք՝
Զանմահութեան ծրծէ սիւք » * :

Ասող մ'եր գիտաւոր
Երեւալ սլացաւ,
Զհայկազեան Թաորոնն
Համակեալ 'ի սեաւ .
Ո զպատրուակն
Գնորուն բացէ,
Գոչեացեն շուարեալ՝
Սա Աղամեանն է :
Գիւցազն էր սա միակ,
Վեհանձն և աշխոյժ,
Ի վարս անսպիւտ
Սաամբակաց անժոյժ .
Տեալեամբ վեհապանծ,
Տիրապետ Բեմին
Հետոյն անդ յառնուլ
Մափահարը ուժգին :
Դարեւոր մեռեալս
Ի հանգէս հանէր,
Ի շնման Ոգւոյն
Սինքըն կենսադէր .
Զստեր « Մի փրէս » .
Զեր շուռչ մուրացիկ .
Զերթ Եղեկիէլէն,
Թոսկերս Թափանցիկ,
Եկամուս շուռչն այն
Փլեալ, կանգնէր մարդ .
Սա գող տիրաբար
Ի մի ակնթարթ
Ի զարդ սեթեւեթ

Սծէր 'ի հանգէս,
Յանձնէր կերպարանս
Ամբոխն 'ի տես :
Զեր լոճ Դերասան,
Տես տրէշ և վրձին
Իբրեւ բարկացայտ
Սպառազէնք մրցին :
Արաւոյս այս նորոգ
Մեզ հանգիստես
Լինել արժան է,
Իջուք յասպարէզ .
Զէ ստիկ բանակուիւ,
Արիս ձայն տան .
Ի՛նչ տեսցուք ելցեն
Ի դաշտ արիստան :
Վրձին վերամբարձ,
Զերթ բռն նիզակի .
Սուր երկապրի տրէշ
Միակ շեշտակի :
Այսպիսեօք կարծեն
Աննայնիւ կաղժ
Մարտիկք քաջազէնք
Խուճապեալք 'ի ազաժ .
Գրչապետն սգէ,
Վրկայիցս հանգէս
Այժմ՝ աստ մեզ, երդնում,
Զէ կուլու այս 'ի գէս .
Վրձինդ այդ 'ի ձեռս
Ճարտարին տացես,

* Քրիստոնէական քերթուած, Երդ Ա.

Թող աշխարհ գտտե
Ընդ իս և ընդ քեզ-
ի ներկ գոնապոյն
Տայ նա տեսարան,
Թող գոչէ աշխարհ
Թէ յաղթեաց բնութեան,
Եւ գարուց 'ի գարս
Մնացէ հիւսիսն,
Բայց գրչիս արհեստն
Է միշտ մըտատանը.
Սեաւ եմես, բայց զերթ
Արժի լուսացայտ,
Պաղանիք բնութեան
Ինչ քան 'ի յայտ.
Լէր աշխատ վրձնաւդ,
Ըղբրիւ բարձից ես,
Լէր ակնկաւոյց
Կուժից յապարէզ...
Տեղէք, սեաւն յաղթեաց
Տեսութեամբ արդար,
Վէշս այս երկուտեք
Ատ առջէ գաղար.
Վըրձինն է ճոխից,
Այլ գրիւ ընդհանուր
Գիտնոց արգիտաց,
Որպէս ջուր և հուր:
Բայց իմն Ադամեան
Պիտեր ճոխաբար
Անբաղիւս վարել
Երկոքումք ճարտար.
Յայտեալ ցոլքն յաւայ,
Իբրու լուսանկար
Պերպաւնց քաջաց
Տայր ըզբունն 'ի նկար
Ամբ վարժեւոց
Պրակեալ գափնեք.
Թէ գարուց 'ի գարս

Այն նմանն արգեզք,
Հըրեշ բընութեան
Թէ ասեմ ես զստ,
Ոչ սխալիմ, տեսեալ
Ինձէն, հիացայ:
Ադամեան փայլեալ
Լուսասփիւս վարսամ,
Արձան յուշարար
Կացցէ յամերամ
Ի միտս Հայկազանց
Նորուն յիշատակ,
Իբրեւ երկնաձեմ
Մեմիեան ամբարտախ:
Բարձր հանգիսացոյց,
Ջանձն և զարուեստ իւր,
Չուէր երբէք փոյթ
Հոգալ զանձին գիւր:
Բայց կենացն աւաղ,
Յոյժ սակաւօրեայ,
Թուեաւ ըշտապել՝
Ի թատր տեսողեայ:
Թողեալ 'ի ծիրս յայն
Վարուցն օրինակ
Պայծառ իբր արփին
Յերկնից պարունակ:
Ձեօք, Վ Հայկազունք,
Տամ բանին վախճան,
Ո՛ր կանգնեալ սրմա
Կամար յաղթական.
Չազդ իւր պատուողին,
Հատուցէք պատիւ.
Դասեւ արժան է
Դիւցազանց 'ի թիւ:

Մովսէս Եափսկոպոս Ամպէրպոյ
1891, Հոկտ. 8

